

УДК 332(477) (075.8)

ПРОГНОСТИЧНІ ВИМІРИ ФІЗИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ І ГЛОБАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

*О. Василина, к. е. н., А. Нестерович, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Глобальні екологічні та економічні кризи, які охопили цивілізацію на початку ХХІ ст., змушують людину, наукову спільноту не лише шукати пояснення цьому, а й знайти реальні, практичні шляхи виходу зі ситуації. Ситуація, що склалася сьогодні у світі, – це ще одне підтвердження пророчого наукового передбачення, яке зробив на початку попереднього століття В. Вернадський, про вступ людства в еру співрозмірності його впливу на загальнопланетарну картину еволюції життя на Землі із впливом геокосмічних процесів. Сучасний світ переживає системну, багатомірну кризу, складовими якої є екологічна, демографічна, продовольча, енергетична, валютно-фінансова та інші кризи, в основі яких і закладено глобальні протиріччя. Основні з них такі: протиріччя між просторовою обмеженістю Землі, її ресурсів і необхідністю збереження розвитку людства в необхідній перспективі; протиріччя між смертністю індивідуума і геологічною вічністю явищ життя; протиріччя між випереджальним ростом використання природних ресурсів та обмеженим відтворенням корисної потужності біосфери Землі; розрив між реальною потужністю виробленого суспільством валового продукту і спекулятивним капіталом, який не забезпечений реальною потужністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спроба розкрити потенціал фізичної економії як необхідного підґрунтя прогностичних ідей, а також виявити зміст прогностичних концепцій С. Подолинського, В. Вернадського та М. Руденка належить науковцям Ю. Лупенкові, В. Жуку, В. Шевчуку, В. Трегобчуку, О. Ходаківській та ін.

Постановка завдання. Ми ставили такі завдання: обґрунтування фізико-економічного осягнення місії України; визначення стратегій розвитку фізичної економії у контексті перспектив України за умов глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Вчені, аналізуючи причини, які зумовили глобальну антропогенну кризу, серед найважливіших називають нехтування закономірностями зв'язків суспільства і природи. Розуміння небезпечних економічних, соціальних, екологічних та інших загроз для життєдіяльності нинішніх поколінь та існування нащадків привело світове співтовариство до необхідності зміни існуючої парадигми цивілізаційного розвитку. Явно чи неявно, свідомо чи підсвідомо, але воно присутнє у ментальності, мисленні та бутті нації й конституїоване в українській економіко-філософській культурі. Йдеться про нову парадигму теоретичного обґрунтування суспільного розвитку, яка базується на поєднанні фізичного та економічного [5].

«Щорічний додаток сонячної енергії, що має місце виключно у хлібо-робстві, – писав М. Руденко, – ... здійснюючи кругообіг в економіці, стає додатковою

вартістю» [4, с. 369]. Її фізичний аналог він іменував енергією прогресу. Такий підхід дав змогу мислителю сформулювати думку про можливість побудувати енергетичну модель нашої цивілізації. Ключовою біоенергетичною складовою цієї моделі є зерно. Розгляд його як безальтернативного ресурсу, який нічим замінити, допомагає зрозуміти: зерно належить до сукупності невід'ємних одне від одного абсолютних благ. Складовими цієї сукупності є також земля, солома, худоба і гній – теж безальтернативні і нічим незамінимі. Зanedbanня будь-якого з них, особливо погіршення родючості землі, – неприпустима катастрофа, спроможна унеможливити життєдіяльність людства.

З огляду на це, а передусім з огляду на континентальну та глобальну фінансово-економічну кризу, якою охоплені Європа і світ, не можна оминати запропонованого М. Руденком тлумачення грошей як «міри життя». Мислитель довів, що «еталоном вартості найдоцільніше зробити тонну або центнер пшениці. Якби це справді сталося, сотні мільйонів землян були б врятовані від голодної смерті» [3, с. 78]. Місія України, її активна участь у вирішенні глобальної проблеми формування стратегічних запасів продовольства могла б зробити нашу державу провідником новаторських, гуманістичних ініціатив. Саме на фізико-економічній основі належить ґрунтувати принципово нову, адекватну викликам ХХІ століття Національну стратегію європейської інтеграції України [3].

Концепція сталого розвитку економіки визнана світовою спільнотою народів домінантною ідеологією розвитку людської цивілізації у ХХІ ст., стратегічним напрямом забезпечення матеріального, соціального й духовного прогресу суспільства. Взагалі М. Руденко також намагався досягти сталого соціально-економічного розвитку України і будь-якої іншої держави, що передбачає: задоволення зростаючих матеріальних і духовних потреб населення за умови раціонального та екологічнобезпечного господарювання й високоефективного використання природних ресурсів; підтримання сприятливих для здоров'я людини природно-екологічних умов життєдіяльності, збереження, відтворення і примноження якості довкілля та природоресурсного потенціалу суспільного виробництва.

Знаний в Україні фізіократ, професор В. Шевчук у своїх працях доводить, що в реальному секторі економіки пріоритетною сферою реформ має бути сільське господарство, бо тільки воно дає незамінний для людської життєдіяльності ресурс – продовольство, роль якого безальтернативна [6; 7].

Логіка ринку (причому його практика, а не теорія) в економічно розвинених країнах призвела до запровадження та узаконення енергетичного перерозподілу між селом і містом у вигляді фінансових дотацій селу. Якраз у цьому й полягає феномен збагачення багатих країн та занурення бідних у все більші злидні. Микола Руденко попереджає: так буде доти, доки в бідних державах не запанує розум. І підкреслює: це найперше стосується України [6, с. 4].

Сьогодні актуальною проблемою є формування в Україні економіки сталого розвитку, яка передбачає екологічно збалансоване природокористування. Це стосується насамперед аграрного сектору. Водночас політика фінансової підтримки нарощування зерновиробництва, яка здійснюється Міністерством аграрної політики та продовольства України, є абстрагованою від цих вимог, тобто не враховує зазна-

чених пріоритетів. Ця політика, як відомо, націлена на: збільшення обсягів фінансування державних цільових програм; запровадження нових механізмів кредитування; посилення ролі Аграрного фонду у фінансуванні виробництва через механізми заготівлі майбутнього урожаю (строкові контракти); стимулювання залучення коштів на вітчизняних і закордонних фондових ринках; стимулювання приватних інвестицій (акціонування); податкове стимулювання; розвиток агрострахування.

Сьогодні зернове господарство України є стратегічною і найбільш ефективною галуззю народного господарства. Зерно і вироблені з нього продукти завжди були ліквідними, оскільки вони становлять основу продовольчої бази і безпеки держави [2]. Природно-кліматичні умови та родючі землі України сприяють вирощуванню всіх зернових культур і дають змогу отримувати високоякісне продовольче зерно в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб й отримання статусу «головної житниці світу». Проте корумпованість попередньої влади зумовила гальмування розвитку галузі. Так, у 2014 році на підтримку всіх напрямів сільського господарства було спрямовано понад мільярд гривень прямих дотацій. За середньої суми хабара у 20 % втрати від корупції перевищили 200 мільйонів гривень. Дотації в Україні отримують лише «вибрані» підприємства, власники яких змогли домовитися з чиновниками. За словами агровиробників, отримати належні гроші звичайним виробникам практично нереально – рішення про надання дотацій приймається на підставі низки малозрозумілих критеріїв. Неофіційно фермери кажуть, що отримати підтримку можна за «відкат» у 15–25 % від суми, яку виділяють. Хабарництво і злочинство в розподілі бюджетних дотацій сільгоспвиробникам – усталена практика. Гроші, які мають використовувати для розвитку агросектору, осідають у кишенях чиновників [2]. Якщо докорінно змінити систему розподілу дотацій, зробити її прозорою і підконтрольною учасникам ринку, розробити чіткі недвозначні критерії участі в програмах держпідтримки, полегшити виробникам доступ до фінансових ресурсів, то сільське господарство, в тому числі й зернове, отримає потужний імпульс до розвитку. За реалізації цих заходів виробництво зерна у нашій країні у 2017 році можна збільшити до 80 млн тонн [1].

Отже, сьогодні особливо актуальним є вирішення проблем в аграрній сфері. Водночас все більшої актуальності й розвитку набувають ідеї фізичної економії. Поєднання підходу М. Руденка і положень В. Вернадського про вічність живого і розумного забезпечить збалансований розвиток суспільства, в тому числі й аграрної сфери.

Висновки. Місією України є не тільки входження у світовий науковий простір на базі доробку фізіократичної економіко-філософської думки С. Подолінського, В. Вернадського, М. Руденка, а й передусім становлення новітніх фундаментальних досліджень розвитку, багатства та цінностей на протипагу руйнівному, віртуально-фінансовому й технократичному глобалізму.

Вітчизняні наукові інституції спроможні ініціювати принципово нові фундаментальні та прикладні дослідження, новаторські прогнози, піонерні видавничі проекти, конгреси, конференції, семінари та інші заходи, покликані активізувати оновлення мислення, господарювання та урядування.

Основною метою аграрних реформ та їх результативністю з позиції сталого розвитку є збільшення виробництва й надлишку зерна як найважливішого з абсолютних благ у світі.

Бібліографічний список

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ir.znau.edu.ua/bitstream/-123456789/-1164/1/Organic_2014_88-93.pdf.
2. Основные коррупционные схемы в украинском аграрном секторе [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://biz.liga.net/all/prodovolstvie/stati/2701928-osnovn_yekorrupcionnyye_skhemy-v-ukrainskom-agrarnom-sektore.htm/section1/.
3. Руденко М. Глобалізація і Україна. Не загубити ліхтарика. На шляху до Світової Монади / М. Руденко // Дніпро. – 2007. – № 1-2. – С. 75–85.
4. Руденко М. Д. Рівновага багатства абсолютного й багатства відносного / М. Д. Руденко // Енергія прогресу (Нариси з фізичної економії). – Тернопіль : Джура, 2004. – 412 с.
5. Саблук П. Т. Фізична економія – об'єктивна умова розвитку національної економіки України / П. Т. Саблук // Фізико-економічні засади збалансованого розвитку агросфери (до 150-річчя від дня народження В. І. Вернадського) : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 11 квіт. 2013 р., Київ / відп. ред. Ю. О. Лупенко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2013. – С. 18–28.
6. Шевчук В. Відкрити Миколу Руденка-економіста / В. Шевчук // Схід : аналіт.-інформ. журнал. – 2006. – № 6. – С. 3–6.
7. Шевчук В. О. Фізико-економічне осягнення місії України / В. О. Шевчук // Фізична економія у вимірах теорії і практики господарювання : колективна монографія / за ред. Ю. П. Лупенка. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. – С. 445–449.

Василина О., Нестерович А. Прогностичні виміри фізичної економії і глобальні стратегії України

Суспільне виробництво є складною системою, в якій органічно пов'язані як суспільні, так і природні процеси. Україна має значний і досить потужний потенціал для нарощування виробництва сільськогосподарської продукції. Нарощування зерновиробництва є основою реалізації глобальної місії України. Державницька політика щодо надлишку зерна має призводити до розквіту аграрно-продовольчої сфери, фінансово-грошової стабільності, енергетичної незалежності та світового лідерства.

Ключові слова: фізична економія, глобальні стратегії, аграрний сектор, місія України.

Vasylyna O., Nesterovych A. Prognostic measurings of physical economy and global strategies of Ukraine

A public production is the difficult system in which both public and natural processes are organically. Ukraine has considerable and powerful enough potential for the increase of production of agricultural goods. An increase of grain production is basis of realization of global mission of Ukraine. A state policy in relation to surplus of grain must result to the bloom agrarian-food spheres, financially money stability, power independence and world leadership.

Key words: physical economy, global strategies, agrarian sector, mission of Ukraine.

Василина О., Нестерович А. Прогностические измерения физической экономии и глобальные стратегии Украины

Общественное производство является сложной системой, в которой органично связаны как общественные, так и естественные процессы. Украина имеет значительный и достаточно мощный потенциал для наращивания производства сельскохозяйственной продукции. Наращивание зернопроизводства является основой реализации глобальной миссии Украины. Государственная политика относительно избытка зерна должна приводить к расцвету аграрно-продовольственной сферы, финансово-денежной стабильности, энергетической независимости и мирового лидерства.

Ключевые слова: физическая экономия, глобальные стратегии, аграрный сектор, миссия Украины.

УДК 65.014.1:65.012.32

**СУТНІСТЬ ТА МІСЦЕ КРЕАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В
УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ**

*М. Пархуць, ст. викладач Львівський
національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Тенденції розвитку глобальної економіки свідчать, що найбільшої доданої вартості досягають за рахунок інтелектуальної, а не матеріальної складової. Останніми десятиліттями епоха інноваційного розвитку ставить нові вимоги до управління підприємствами та економічними процесами загалом. Індустріальні економіки відходять у минуле, стандартні підходи управління виробництвом втрачають свої важелі підвищення ефективності діяльності підприємств. Тому майбутнє – за впровадженням новітніх наукових розробок, інноваційними технологіями виробництва та креативними методами управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці трактують креативний менеджмент як складовий елемент ширшої категорії «інноваційний менеджмент». Так, дослідники [1] стверджують, що креативний менеджмент є підсистемою інноваційного менеджменту, який у свою чергу виступає конкретною функцією системи управління підприємством. Основною відмінністю поняття «креативний менеджмент» від поняття «інноваційний менеджмент» є те, що в системі креативного менеджменту об'єктом управління стає особистий і колективний творчий розвиток працівників. Ознаки цього розвитку – виникнення креативних ідей на предмет поліпшення розвитку організації загалом [1, с. 291].

Інші авторинаводять дещо видозмінене твердження щодо креативного менеджменту, що «із залученням в механізм інноваційного менеджменту креативних методів та засобів управління утворюється новий його напрям – креативний менеджмент, який з часом може вийти за межі інноваційного менеджменту» [2, с. 110]. Проте сучасні економічні умови настільки динамічні і не завжди перед-